

Maironio lietuvių literatūros muziejus /
Maironis Museum of Lithuanian Literature

Tarptautinė mokslinė tarpdalykinė konferencija /
International scientific interdisciplinary conference

„ŽODŽIAI, VIRTĘ DAINOMIS“ /

**“WORDS TURNED INTO
SONGS”**

● **2024-11-21**

Rotušės a. 13, Kaunas

Moderuoja / Moderated by
dr. AUSTĖ NAKIENĖ

Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas / *The Institute of Lithuanian Literature and Folklore*

9:30–10:00

Registracija / Registration

10:00–10:10

Sveikinimo žodis / Opening of the conference

10:10–10:30

Renginių įvairovė Dainų šventėse / Variety of events at the Song Festivals _____ **5**

Dr. GIEDRĖ BARKAUSKAITĖ

Vytauto Didžiojo universitetas / *Vytautas Magnus University*

10:30–10:50

**Simbolu valoda un zemteksti oficiālajā un neoficiālajās tautas himnās
Vispārējo latviešu dziesmu svētku kontekstā / Symbolic language and
subtexts in official and unofficial national anthems in the context of the Latvian
song celebration** _____ **7**

IEVA EZERIETE

Latvijas Nacionālais rakstniecības un mūzikas muzejs / *Latvian National Museum of Literature
and Music*

10:50–11:10

**No saknēm līdz lapu galotnēm: Latvijas Skolu jaunatnes dziesmu un
deju svētku vēsturisks atskats un nākotnes ieceres / From roots to leaves:
exploring the history and shaping the future of Latvian school youth song and
dance celebration** _____ **9**

Dokt. LAURA ŠVĪTIŅA

Latvijas Nacionālais rakstniecības un mūzikas muzejs, Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas
akadēmijā / *Latvian National Museum of Literature and Music, Jāzeps Vītols Latvian Academy of
Music*

11:10–11:20

Diskusija / Discussion

11:20–11:40

Kavos pertrauka / Coffee break

11:40–12:00

„Dainos apie girtybę“ – poetiniai blaivybės judėjimo atgarsiai XIX a. pabaigos – XX a. pradžios lietuviškojoje kultūroje / „Dainos apie girtybę“ – poetic echoes of the sobriety movement in Lithuanian culture from the end of the 19th to the beginning of the 20th century _____ **11**

Dr. AUŠRA TAMOŠIŪNIENĖ

Vytauto Didžiojo universitetas / Vytautas Magnus University

12:00–12:20

Apie sudainuotą lyrinį eilėraštį: J. Degutytės „Rudens naktis sustojo“ / About the sung lyric poem: J. Degutytė's „Rudens naktis sustojo“ _____ **14**

Dr. VIJOLĖ VIŠOMIRSKYTĖ

Vytauto Didžiojo universitetas / Vytautas Magnus University

12:20–12:40

Marcelijaus Martinaičio poezijos interpretacija Vytauto Kernagio dainuojamoje poezijoje / The interpretation of Marcelijus Martinaitis' poetry in Vytautas Kernagis' sung poetry _____ **16**

Dr. DAINIUS VAITIEKŪNAS

Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka / Martynas Mažvydas National Library of Lithuania

12:40–13:00

Flamenko ir muzikinės Lorca'os eilės / Flamenco and Lorca's musical poems _ **17**

Dr. GERDA PILIPAITYTĖ

Vytauto Didžiojo universitetas / Vytautas Magnus University

13:00–13:10

Diskusija / Discussion

13:10–14:30

Pietų pertrauka / Lunch break

14:30–14:50

Minties ir vaizdo anamorfizmo raiška M. K. Čiurlionio epistolinėje ir tapybinėje erdvėje / *Expression of thought and image anamorphism in M. K. Čiurlionis' epistolary and pictorial spaces* _____ 19

Dokt. DALIA ALEKSANDRAVIČIŪTĖ

Lietuvos kultūros tyrimų institutas / *Lithuanian culture research institute*

14:50–15:10

Dainų šventės intertekstas Herkaus Kunčiaus romane „Lietuvis Vilniuje“ / *The intertext of the song festival in Herkus Kunčius' novel "Lietuvis Vilniuje"* _____ 20

GIEDRĖ KAZILIŪNAITĖ

Vytauto Didžiojo universitetas / *Vytautas Magnus University*

15:10–15:30

Kirtis dainuojamosios poezijos kūrinių tekstuose / *Stress in sung poetry texts* _____ 24

Dr. JORIS KAZLAUSKAS

Vytauto Didžiojo universitetas / *Vytautas Magnus University*

15:30–15:50

Kūrėjų aspiracijos tekstuose, virtusiuose dainomis (MLLM fondų pagrindu) / *Aspirations of creators in texts turned into songs (on the basis of MLLM funds)* _____ 25

Dr. JONAS JONUŠAS

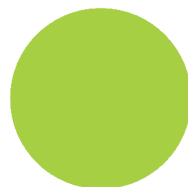
Maironio lietuvių literatūros muziejus / *Maironis Museum of Lithuanian Literature*

15:50–16:00

Diskusija / *Discussion*

16:00–16:10

Baigiamasis žodis ir konferencijos uždarymas / *Closing remarks of the conference*

Renginių įvairovė Dainų šventėse

Dr. GIEDRĖ BARKAUSKAITĖ
Vytauto Didžiojo universitetas

Dainų šventės Lietuvoje organizuojamos nuo 1924 metų. Pranešimo metu siekiama atkreipti dėmesį į šventės atsiradimo, raidos ir kaitos klausimus. Dainų šventė, turėdama šimtą metų siekiančią istoriją, palaipsniui įtraukia įvairių šakų ir žanrų meno kolektyvus, sujungia skirtingų meno kolektyvų dalyvius ir tampa visą tautą vienijančiu fenomenu. Chronologinė koncertinių renginių žanrinės įvairovės apžvalga leidžia pamatyti daugialypumą, ir Lietuvos Dainų švenčių unikalumą. Pranešimo tikslas – apžvelgti tradicinius Dainų švenčių renginius (Dainų dieną, Šokių dieną, Ansamblių vakarą ir kt.) bei aptarti jų raidą.

Variety of events at the Song Festivals

Dr. GIEDRĖ BARKAUSKAITĖ
Vytautas Magnus University

Song Festivals have been organised in Lithuania since 1924. The aim of the presentation is to focus on the origins, development and changes of the festival. With a hundred-year history, the Song Festival has gradually attracted art ensembles of various branches and genres, bringing together participants from different art ensembles and becoming a phenomenon that unites the whole nation. A chronological overview of the genre diversity of the concert events allows us to see both the multiplicity and the uniqueness of Lithuanian Song Festivals. The aim of the presentation is to give an overview of the traditional Song Festival events (Song Day, Dance Day, Ensemble Evening, etc.) and to discuss their development.

Simbolu valoda un zemteksti oficiālajā un neoficiālajās tautas himnās Vispārējo latviešu dziesmu svētku kontekstā

IEVA EZERIETE

Latvijas Nacionālais rakstniecības un mūzikas muzejs

Atmodas laiks, ko bieži dēvējam par Dziesmotās revolūcijas gadiem, kārtējo reizi apliecināja dziesmas spēku vienot tautu kopējai idejai. Latvijas valsts himna dzima reizē ar pirmajiem Vispārējiem latviešu dziesmu svētkiem kā brīvas tautas un valsts simbols – tolaik vēl tikai zemtekstā sniedzot cerību par laimīgajiem laikiem. Lai kādas varas un satricinājumi nākuši pār Latviju, dziesma allaž ir devusi pārliecību un spēku izturēt. Cauri gadiem vairākasspēka dziesmas ir bijušas un turpina būt īpašas: Alfrēda Kalniņa “Latvju himna”, kas top sarežģītā laikā, 1917. gada pavasarī, kad dzejnieks Vilis Plūdons uzraksta programmatisku dzejoli, kura pirmā rinda aicina: “Mēs gribam būt kungi mūsu dzimtajā zemē, Mēs gribam te paši sev likumus lemt...” Īpaša ir skumjā, ilgu pilnā tautas dziesma “Pūt, vējiņi”, kas padomju okupācijas gados, kaut tikai domās, bet vieno trimdā izkaisīto tautas daļu ar Dzimteni. Tautas brīvības sapņus jau pāri par simts gadiem auklē Jāzeps Vītola un Ausekļa “Gaismas pils”. Atmodas laiks nāk ar maģiski rituālo Mārtiņa Brauna “Saulē, Pērkon, Daugava”. Šī brīža izaicinājums ir nepazaudēt savas saknes, ļaut šeit Latvijā dzimtas kokam lapot arī turpmāk. Jēkaba Jančevska un Ineses Zanderes kopdarbs “Koki” aizvadītajos dziesmu svētkos ir izpelnījies dziedātāju iemīļotākā skaņdarba titulu. Vai spēsim uzplaukt un salapot?

Symbolic language and subtexts in official and unofficial national anthems in the context of the Latvian Song Celebration

IEVA EZERIETE

Latvian National Museum of Literature and Music

The Awakening, often referred to as the years of the Singing Revolution, once again demonstrated the power of song to unite the people behind a common idea. The Latvian national anthem was born at the same time as the first Latvian Song Festival as a symbol of a free nation and state – at that time still only a subtext of hope for happier times. Whatever the power and turmoil that have come upon Latvia, the song has always given confidence and strength to endure. Over the years, several songs have been and continue to be special: Alfrēds Kalniņš's "Latvju himna", written at a difficult time, in the spring of 1917, when the poet Vilis Plūdons writes a programmatic poem, the first line of which calls: "We want to be masters in our native land, we want to make our own laws here..." Special is the sad, wistful folk song "Pūt, vējiņi", which during the Soviet occupation, even if only in thought, unites the people scattered in exile with their homeland. For over a hundred years, the dreams of the people's freedom have been nurtured by the "Gaismas pils" by Jāzeps Vītols and Auseklis. The time of awakening comes with the magically ritualistic "Saule, Pērkons, Daugava" by Mārtiņš Brauns. The challenge of this moment is not to lose our roots, to let the family tree here in Latvia continue to leaf. Jēkabs Jančevskis and Inese Zandere joint work "Koki" has earned the title of the singers' favourite piece of music at the last Song Festival. Will we be able to blossom and grow?

No saknēm līdz lapu galotnēm: Latvijas Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētku vēsturisks atskats un nākotnes ieceres

Dokt. LAURA ŠVĪTIŅA

Latvijas Nacionālais rakstniecības un mūzikas muzejs,
Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijā

Bērni un jaunieši ir iesaistījušies latviešu dziesmusvētkos jau ar pirmajiem svētkiem 19. gadsimta otrajā pusē. Sniedzot īsu vēsturisku atskatu, prezentācijā tiks izceltas galvenās tendences un izmaiņas noslēguma koncerta repertuārā cauri dažādiem svētku periodiem – sākot ar Padomju Latvijas Skolu dziesmu un deju svētku tradīcijas iedibināšanu 1960. gadā, turpinot ar laiku pēc Latvijas neatkarības atgūšanas un līdz pat mūsdienām. Īpaša uzmanība tiks pievērsta atsevišķām dziesmām, atklājot tajās ietvertos stāstus un paustās vērtības. Gatavojoties XIII Latvijas skolu jaunatnes dziesmu un deju svētkiem 2025. gadā, tiek izstrādāts jauns metodiskais materiāls, paredzēts nākamās vasaras noslēguma koncerta dziesmām. Šīs koncepcijas mērķis ir padziļināt skolēnu izpratni par dziesmām, mūzikas un vārdu niansēm tajās, bagātinot mācību pieredzi un veicinot kultūras izpratni.

From roots to leaves: exploring the history and shaping the future of Latvian school youth song and dance celebrations

PhD student LAURA ŠVĪTIŅA
Latvian National Museum of Literature and Music,
Jāzeps Vītols Latvian Academy of Music

The presentation traces the history of youth involvement in the Latvian Song Celebration tradition, from the earliest Latvian singing gatherings of the 1860s to the present. It will highlight key trends in the closing concert repertoire across different historical periods – starting with the establishment of a separate youth celebration tradition during the Soviet era in 1960, and continuing through the shifts in repertoire following Latvia's independence. Special attention will be given to the iconic songs, examining the stories they encapsulate and the values they convey. Looking ahead to the XIII Latvian School Youth Song and Dance Celebration in 2025, the presentation will introduce an innovative educational concept currently being developed for next summer's closing concert songs. Designed to deepen students' engagement with the musical and lyrical nuances of the songs they will perform, it aims to enrich both their learning experience and cultural appreciation.

„Dainos apie girtybę“ – poetiniai blaivybės judėjimo atgarsiai XIX a. pabaigos – XX a. pradžios lietuviškojoje kultūroje

Dr. AUŠRA TAMOŠIŪNIENĖ
Vytauto Didžiojo universitetas

Motiejus Valančius XIX a. antroje pusėje pradėtas blaivybės sąjūdis ne tik tiesiogiai skatino visuomenės pokyčius, bet ir teikė savitas, spalvingas apibrėžtis literatūriniam girtuoklio personažui. Tiek prozos, tiek poezijos tekstuose šis personažas ėmė dažniau rodytis jau XIX a. pabaigoje, o šmaikštūs eiliuotojai greitai perprato emocinį tekstų apie girtuoklius paveikumą ir ugdomąją naudą.

Skambūs, juokingi eiliuoti pasišaipymai iš girtuoklių neturėjo didelės literatūrinės vertės, tačiau netrukdavo virsti dainomis. 1893 m. išleistoje J. Paukščio ir A. Burbos sudarytoje populiarioje rinktinėje, „Lietuviškos dainos, iš visur surinktos“, šalia patriotinės Maironio, Antano Baranausko, Andriaus Vištelio poezijos puikuoja išties skyrius – „Dainos apie girtybę“. Dažna jų – iš tautosakos rinkinių, bet yra ir nemažai autorinių tekstų.

Girtuoklio vaizdavimas tokiose „dainose“ gana stereotipinis, tarsi netyčia jo elgesys priešinamas padoriam, teisingam gyvenimui. Eilėse susipina tiesioginė didaktika ir satyriškumas. Būtinai akcentuojamas, išjuokiamas paties girtuoklio paveikslas, kartais ir girtuokliavimo pasekmės. Kartais „arielka“ supeikiama atvirai, tiesiai raginama negirtauti.

Kiek kitokios eilės, kuriuose „dainuoja“ pats girtuoklis. Čia tiesioginės didaktikos, be abejo, nesama, tačiau pajuoka dar stipresnė. Girtuoklis atskiriamas nuo „normalios“ visuomenės, ir tai pabrėžiama netikėtais sugretinimais, hiperbolizuotais nerealiais lūkesčiais.

Atskiros žvilgsnio vertos religinių giesmių (valandų) pagrindu parašytos „Girtuoklių adynos“. Anuometinės visuomenės lengvai atpažįstamai giesmės „gaidai“ pritaikomi pajuokiantys žodžiai; nesunku

įžvelgti Dievo ir velnio prieštarą. Mintis „išdaryti“ religinę giesmę XX a. pradžios Lietuvoje vargu ar buvo vertinama vienareikšmiškai, taigi tokie kūriniai turėjo ir šokiruoti, ir kartu atlikti pageidaujamą auklėjamąjį darbą.

“Dainos apie girtybę” – poetic echoes of the sobriety movement in Lithuanian culture from the end of the 19th to the beginning of the 20th century

Dr. AUŠRA TAMOŠIŪNIENĖ
Vytautas Magnus University

The sobriety movement started by Motiejus Valančius in the second half of the 19th century not only directly promoted changes in society, but also provided distinctive and colourful definitions of the literary character of a drunkard. In both prose and poetry, the character began to appear more frequently already at the end of the 19th century, and witty poets quickly grasped the emotional impact and educational benefits of texts about drunkards.

Funny poetic mockeries of drunkards did not have much literary value, but they soon turned into songs. In 1893, J. Paukštis and A. Burba compiled and published a popular collection “Lithuanian Songs, Collected from Everywhere” (“Lietuviškos dainos, iš visur surinktos”), in which, in addition to the patriotic poetry of Maironis, Antanas Baranauškas, and Andrius Vištelis, an entire chapter “Songs about drunkenness” (“Dainos apie girtybę”) was also added. Many of those songs are from folklore collections, but there are also a number of original texts.

The depiction of the drunkard in these “songs” is rather stereotypical, as if his behaviour is unintentionally contrasted with a decent, fair life. These texts combine direct didacticism and satire. The image of the drunkard himself, and sometimes the consequences of drunkenness, are necessarily emphasised and mocked. Sometimes “arielka” (alcohol) is openly criticised, with direct encouragement not to drink.

The verses in which the drunkard himself “sings” are slightly different. Of course, there is no direct didacticism here, but the mocking is even more emphasised. The drunkard is separated from “normal” society and this is emphasised by unexpected juxtapositions, hyperbolised unrealistic expectations.

The “Hours of drunkards” (“Girtuoklių adynos”), based on religious hymns, are worth a special look. The formula of the hymn, which was easily recognisable in the society of the time, is adapted with mocking words; it is easy to see the contradiction between God and the devil. The idea of distorting a religious hymn in early 20th century Lithuania was hardly unambiguous, so such works were meant to both shock and at the same time to do the desired educational work.

Apie sudainuotą lyrinį eilėraštį: J. Degutytės „Rudens naktis sustojo“

Dr. VIJOLĖ VIŠOMIRSKYTĖ
Vytauto Didžiojo universitetas

Lyrinio eilėraščio vertimą į dainą, sociologiškai žvelgiantis literatūrologas, galėtų traktuoti panašiai kaip romano vertimą į filmą. Tik filme dalis literatūros kūrinio savybių bei auros prarandama, o daina kaip tik sugrąžina poeziją prie jos pradžių – prie ritualo. Lyrika remedijuojama, kai perkeliama iš spausdintos, popierinės knygos medijos į garso mediją, kuri gali būti ir yra transliuojama, klausoma, dainuojama (gyvai, per radiją, festivalius, šventes, įvairiose platformose). Tokiu būdu šiandienos kultūroje sudainuoti eilėraščiai gali pasiekti ir pasiekia daug didesnį skaitytojų (klausytojų) ratą negu bet kuris romanas (ir pagal jį pastatytas filmas). Paradoksalu, bet sudainuotas lyrinis eilėraštis tampa masiškai vartojamu kultūros produktu ir iliustruoja kolektyvinį kultūrinės vertės kūrimo procesą.

Pranešime šios mintys tikrinamos gilinantis į Janinos Degutytės eilėraščio „Rudens naktis sustojo“ sudainavimą.

About the sung lyric poem: J. Degutytė's “Rudens naktis sustojo”

Dr. VIJOLĖ VIŠOMIRSKYTĖ
Vytautas Magnus University

From a sociological point of view the turning of a lyric poem into a song could be treated by a literary scholar like the turning of a novel into a film. Only if in the film some of the qualities and atmosphere of the literary work are lost, the song precisely returns poetry to its origins – to ritual. Lyric is remediated when it is transferred from the media of the printed, paper book to the media of sound, which can be and is broadcasted, listened to, sung (live, on the radio, at festivals, on various platforms). In this way, in today's culture, sung poems can and do reach a much wider readership / listenership than any novel (and any film based on it). Paradoxically, the sung lyric poem becomes a mass-consumed cultural product and illustrates a collective process of cultural value creation.

This presentation tests these ideas by exploring the singing of Janina Degutytė's poem “Rudens naktis sustojo”.

Marcelijaus Martinaičio poezijos interpretacija Vytauto Kernagio dainuojamoje poezijoje

Dr. DAINIUS VAITIEKŪNAS

Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka

Marcelijaus Martinaičio poezija yra viena populiariausių atlikėjo Vytauto Kernagio dainose. Pranešime siekiama apibrėžti, kas sieja jo pasirinktus dainai tekstus, kaip tai galėtų apibūdinti paties atlikėjo estetinį vertinimą ir požiūrį. Siekiama atskleisti, kaip priešybių vienovės ir sudėtinio termino problemas, semiotiko Kęstučio Nastopkos pastebėtas M. Martinaičio poezijoje, sprendžia jos atlikėjas, kokias svarbesnes interpretacijos kryptis jis pasiūlo savo klausytojui.

The interpretation of Marcelijus Martinaitis' poetry in Vytautas Kernagis' sung poetry

Dr. DAINIUS VAITIEKŪNAS

Martynas Mažvydas National Library of Lithuania

The poetry of Marcelijus Martinaitis is one of the most popular in the songs of Vytautas Kernagis. The aim of the presentation is to define what connects the lyrics he chose for the song and how it could describe the artist's own aesthetic assessment and approach. The aim is to reveal how the problems of the unity of opposites and the compound term, which the semiotician Kęstutis Nastopka noticed in Martinaitis' poetry, are solved by the performer of the poem, and what directions of interpretation he proposes to his listener.

Flamenko ir muzikinės Lorca'os eilės

Dr. GERDA PILIPAITYTĖ

Vytauto Didžiojo universitetas

Ispanijos žmonės žinojo, kad garsiausias Ispanijos ir vienas garsiausių pasaulio poetų – Federikas Garcia Lorca – jautė didelę aistrą dviem dalykams – koridai ir flamenko. Nors Ispanijoje buvo jaučiamas nacionalizmas, F. Garcios Lorcios darbuose matydavosi prielankumas romų tautybės žmonėms, kaip galima matyti poezijos rinkinyje „Čigonų romansai“ (1928). Būtent su jais poetas siejo flamenko (kuriam irgi skyrė savo darbus – „Flamenko dainų eilės“ (1927)), o jo paties tekstai neatsilikdavo lyriškumu ir muzikalumu. Todėl nenuostabu, kad galiausiai jo eilės ispanų kultūroje virto dainomis. Pats F. Garcia Lorca grojo fortepijonu, o jo brolis apie jį yra pasakęs: „to, ką jis turėjo kaip muzikantas – instinktą, ritmo pojūtį, – pakako, kad pagal savo skonį įsisavintų populiarias melodijas, atliekamas kitų žmonių“. Jo gyvenime muzika užėmė svarbią vietą, ypač tada, kai užgimė draugystė su kompozitoriumi Manueliu de Falla, kurio muzikai poetas darė įtaką, o šis darė poveikį F. Garcios Lorcios kūrybai. Ši draugystė net padėjo pamatus Nacionaliniam flamenko meno konkursui.

Kadangi poeto ryšis su muzika akivaizdus, šiame pranešime kalbama apie konkrečius atvejus, kai poezija ir muzika sąveikavo, papildė viena kitą, kokį poveikį „muzikinė“ F. Garcios Lorcios kūryba galėjo turėti Ispanijos kultūrai, bei aptariama, kokios šio poeto eilės ir kodėl vėliau virto dainomis.

Flamenco and Lorca's musical poems

Dr. GERDA PILIPAITYTĖ
Vytautas Magnus University

The people of Spain knew that Spain's most famous poet and one of the world's most famous poets, Federico Garcia Lorca, had a great passion for two things – corrida and flamenco. Although there was a sense of nationalism in Spain, there was a sympathy for the Romanians in the work of Garcia Lorca, as can be seen in his poetry collection "Gypsy Romances" ("Čigonų romansai", 1928). It was with them that the poet associated flamenco (to which he also dedicated his work, "Flamenco Song Lyrics" ("Flamenko dainų eilės", 1927)), and his own lyrics were equally lyrical and musical. It is therefore not surprising that his poems eventually became songs in Spanish culture. Garcia Lorca himself played the piano, and his brother said of him: "what he had as a musician instinct, a sense of rhythm – was enough for him to adopt popular melodies performed by other people to his preferences". Music played an important role in Lorca's life, especially when he formed a friendship with the composer Manuel de Falla, whose music influenced the poet, and de Falla in turn influenced the work of Garcia Lorca. This friendship even laid the foundations for the National Flamenco Art Competition.

Since the poet's relationship with music is evident, this presentation will focus on specific cases where poetry and music have interacted and complemented each other, on the impact that Garcia Lorca's "musical" work may have had on Spanish culture, on what part of his poetry and why subsequently transformed into songs.

Minties ir vaizdo anamorfizmo raiška M. K. Čiurlionio epistolinėje ir tapybinėje erdvėse

Dokt. DALIA ALEKSANDRAVIČIŪTĖ
Lietuvos kultūros tyrimų institutas

Dažnai pavadinamas dailininku fantastu, ypač G. M. A. Hanfmanno apybraižose, S. Goštauto tyrinėjimuose, mistikos ir fantastikos terminus savo kūrybos linijai nusakyti naudojo ir pats M. K. Čiurlionis. Dar 1905 m. Druskininkuose rašytame laiške jis kalba apie „Pasaulio sutvėrimo ciklą“: „Tai pasaulio sutvėrimas, tikrai ne mūsų pagal Bibliją, o kažkokio kitokio pasaulio – fantastinio“. Pasitelkiant M. K. Čiurlionio gyvenamuoju laikotarpiu sklidusią mokslinę ir meninę medžiagą, pranešime bus analizuojama čiurlioniškojo fantastiškumo fenomeno, įvardijamo specifinį jo domėjimosi lauką apibrėžiančiu anamorfizmo terminu, kilmė ir ypatumai.

Anamorfizmas, kaip erdvės ambivalentiškumo forma, implikuojanti racionalistinės geometrijos jungtį su iracionalumo, misticismo aspektais, dominuoja ne tik M. K. Čiurlionio studijuotuose gamtos mokslų bei meno filosofijos šaltiniuose, kartu su R. Descartes'u, C. Flammarionu, I. Kantu, W. Wundtu priešakyje, bet ir literatūriniuose ir tapybiniuose simbolizmo, neoromantizmo, siurrealizmo, abstrakcionizmo kontekstuose. Tuo metu su mąstytojų ir mokslininkų, tiesiogiai ar netiesiogiai prisilietusių prie anamorfozės reiškinių, idėjomis M. K. Čiurlionis galėjo susipažinti ne tik per šeimos bičiulių – Markiewiczų, Morawskių, Volmanų – perduodamas knygas, bet ir studijų Varšuvoje, Leipcige, Sankt Peterburge metu.

Tyrime taikant komparatyvistinės estetikos metodologiją, įtraukiančią semantinę, hermeneutinę ir vizualiųjų kultūros studijų prieigas, anamorfizmas tampa konceptualių įrankių, padedančių užčiuopti M. K. Čiurlionio mąstymo savitumą, atsiskleidžiantį jo laiškų ir atsiminimų tekstuose, koreliuojančiuose su tapybos darbais, kuriuose erdviniai paradoksai sudaro utopinę erdvių panoramą. Analizė parodo, kaip literatūrinio psichologinio simbolizmo tarpsnyje išryškėjęs M. K. Čiurlionio

dėmesys gamtos procesų sandarai per studijuojamą abstraktų operavimą erdve matematikos moksluose bei empirinį-gamtotyrinį Visatos erdvės stebėjimą ilgainiui išveda jį į lyrinį erdvės romantizavimą paradokais, elipsėmis, inversija bei fantastinį erdvės konstravimą keliapakopiais vizualumo režimais tapyboje. Tokiu būdu M. K. Čiurlionio kūryboje išpildomas anamorfizmo, kaip racionalizmo ir iracionalizmo sąjungos, principas.

Expression of thought and image anamorphism in M. K. Čiurlionis' epistolary and pictorial spaces

PhD student DALIA ALEKSANDRAVIČIŪTĖ
Lithuanian culture research institute

Often called a fantasy artist, especially in G. M. A. Hanfmann's essays and S. Goštautas' research, M. K. Čiurlionis himself used the terms mysticism and fantasy to describe his line of work. In a letter written in Druskininkai as early as 1905, he refers to the "Cycle of the Creation of the World" ("Pasaulio sutvėrimo ciklas"): "It is the creation of the world, but not our world according to the Bible, but some other world – a fantastic one". Using the scientific and artistic material that circulated during M. K. Čiurlionis' lifetime, the presentation will analyse the origins and peculiarities of the phenomenon of M. K. Čiurlionis' fantasticality, defined by the term anamorphism, which is used to describe his specific field of interest.

Anamorphism, as a form of spatial ambivalence, implying the connection of rationalistic geometry with aspects of irrationality and mysticism, dominates not only in the sources of natural sciences and philosophy of art studied by M. K. Čiurlionis, but also in his works on the philosophy of art, together with R. Descartes, C. Flammarion, I. Kant and W. Wundt, but also in the literary and pictorial contexts of Symbolism, Neo-Romanticism, Surrealism, and Abstractionism. At that time, M. K. Čiurlionis was able to get acquainted with the ideas of thinkers and scientists who had directly or indirectly touched upon the phenomenon of anamorphosis, not only through the books handed down by his

family friends – the Markiewiczzs, the Morawskis and the Volmans – but also during his studies in Warsaw, Leipzig and St. Petersburg.

Applying the methodology of comparative aesthetics to the study, which incorporates semantic, hermeneutic and visual cultural studies approaches, anamorphism becomes a conceptual tool that helps to grasp the specificity of M. K. Čiurlionis' mindset, revealed in the texts of his letters and memoirs, which are correlated with paintings, where the spatial paradoxes form a utopian panorama of spaces. The analysis shows how M. K. Čiurlionis' attention to the structure of natural processes, which emerged in the literary phase of psychological symbolism through the abstract operation of space studied in mathematical sciences and the empirical-naturalistic observation of the space of the universe, eventually led him to the lyrical romanticisation of space in the form of paradoxes, ellipses and inversions, and to the fantastical construction of space in the form of multilevel modes of visibility in his paintings. In this way, the principle of anamorphism as a union of rationalism and irrationalism is fulfilled in M. K. Čiurlionis' work.

Dainų šventės intertekstas Herkaus Kunčiaus romane „Lietuvis Vilniuje“

GIEDRĖ KAZILIŪNAITĖ

Vytauto Didžiojo universitetas

Pranešime aptariama, kaip Dainų šventės ir muzikiniai intertekstai formuoja Herkaus Kunčiaus romano „Lietuvis Vilniuje“ atmosferą ir atskleidžia platesnius kultūrinius aspektus, kuriuose formuojasi pagrindinio veikėjo identitetas.

Postmoderniuose kūriniuose intertekstai ne tik išryškina ir pašiepia socialinį, politinį ir kultūrinį kontekstą, bet ir atveria dialogą su praeitimi, leidžiantį naujai interpretuoti istorinius faktus ir figūras. Keistai ir komiškai atrodantis, kartais šiurpiai tinkamas dabarčiai apibūdinti postmodernistinis faktų perkėlimas į kitą kontekstą (rekontekstualizavimas) kuria dialogą su skaitytoju ir su stereotipais. Literatūros tekstas suteikia palankias aplinkybes pokalbiui įvykti. Dialogas tarp istorijos ir šiandienos atskleidžia platesnes erdves ne tik literatūros teksto, bet ir pačios istorijos suvokimui bei naujoms interpretacijoms.

Romane „Lietuvis Vilniuje“ dainų šventės „Amžių sutartinė“ ir muzikos intertekstai atspindi kultūrinę lietuvių tapatybę. Dainų šventė, vykusi 2009 metais, yra esminis romano siužeto elementas, kuriuo pagrindinis veikėjas Napoleonas Šeputis siekia rasti savo vietą kultūrinėje Lietuvos erdvėje. Romano siužete minimi realūs istoriniai įvykiai integruojami į fiktyvią struktūrą, o Šeputis nuolat susiduria su Dainų šventės simbolika, pabrėžiančia tautinę vienybę ir kultūrinę tapatybę. Toks realybės susijungimas su fikcija prisideda prie romano postmodernistinio „mirkėjimo“.

The intertext of the Song Festival in Herkus Kunčius' novel "Lietuvis Vilniuje"

GIEDRĖ KAZILIŪNAITĖ
Vytautas Magnus University

The presentation discusses how Song Festival and musical intertexts shape the atmosphere of Herkus Kunčius's novel "Lithuanian in Vilnius" ("Lietuvis Vilniuje") and reveal the broader cultural aspects in which the main character's identity is formed.

In postmodern works, intertexts not only highlight and ridicule the social, political and cultural context, but also open up a dialogue with the past, allowing for a new interpretation of historical facts and figures. The postmodern transfer of facts into another context (recontextualisation), which is strange and comical, and sometimes horrifyingly appropriate for the present, creates a dialogue with the reader and with stereotypes. The literary text provides a favourable context for the conversation to take place. The dialogue between history and today opens up wider spaces not only for the literary text, but also for the perception and new interpretations of history itself.

In the novel "Lithuanian in Vilnius", the intertexts of the Song Festival "The Multipart Folk Song of Ages" ("Amžią sutartinė") and the music reflect the Lithuanian cultural identity. The Song Festival, which took place in 2009, is a key element of the novel's plot, through which the protagonist, Napoleonas Šeputis, seeks to find his own place in the Lithuanian cultural space. The plot of the novel integrates real historical events into a fictional structure, and Šeputis is constantly confronted with the symbolism of the Song Festival, which emphasises national unity and cultural identity. This fusion of reality and fiction contributes to the novel's postmodern "flicker".

Kirtis dainuojamosios poezijos kūrinių tekstuose

Dr. JORIS KAZLAUSKAS
Vytauto Didžiojo universitetas

Šiame pranešime siekiama išanalizuoti kirčio svarbą įvairių šiuolaikinės lietuviškos dainuojamosios poezijos atlikėjų kūrinuose. Aiškinamasi, kokie eilėdaros tipai, metrai ir tarpkirtiniai intervalai būdingi analizuojamų dainų žodžiams. Taip pat dėmesys kreipiamas į dainų tekstuose esančio metrinio ir gramatinio kirčio santykį.

Stress in sung poetry texts

Dr. JORIS KAZLAUSKAS
Vytautas Magnus University

This presentation aims to analyse the importance of the stress in the works of various contemporary Lithuanian sung poetry performers. It explains what types of rhyme, metres and intervals are typical for the lyrics of the songs analysed. Attention is also paid to the relationship between metrical and grammatical accents in the lyrics.

Kūrėjų aspiracijos tekstuose, virtusiuose dainomis (MLLM fondų pagrindu)

Dr. JONAS JONUŠAS

Maironio lietuvių literatūros muziejus

Eilėraščių, virtusių dainomis, pobūdis labai įvairus. Remiantis atlikta Maironio lietuvių literatūros muziejaus rinkiniuose esančių tekstų apžvalga, galima siūlyti tokią periodizaciją. Vieni priskirtini senajai literatūrai, kiti vidurinei grandžiai (tarpukariui ir pokariui), treči šliejasi prie šiuolaikinės kūrybos. Senieji tekstai neretai tapatinami su tautosaka, dažnu atveju jų autorystė nežinoma ar diskutuotina. Eilėraščio, giesmės ar dainos sąvokos šiuo atveju varijuoja. Todėl pasitelkiamas apibendrinantis žodis „tekstas“. Paprastai kiekvienas kūrinys vertinamas istoriškai: pagal laiką ir vietą, kad ir kur jis buvo sukurtas, pagal autoriaus kūrybos visumą, susietą su paties kūrėjo psichologija ir visuomenine, kultūrine jo aplinka. Senųjų tekstų atveju tokio vertinimo galimybė labai sumažėja: kūrinių autoriai nežinomi, o laikas ir vieta – dažnai neapibrėžti. Apytikriai nustatyti tokių tekstų genezę padeda juose esančios visuomeninio ir kultūrinio pobūdžio detalės (pvz., K. Brzozowski, „Pieśni ludu nadniemańskiego z okolic Aleksoty“ [su melodijomis], Poznanė, 1844). Kai kuriais atvejais autorystė žinoma arba žinoma iš dalies. Paminėtini poetų ir rašytojų užrašyti tautosakos kūriniai, jų perdirbiniai, įvairūs sekimai, panaudojant folkloro elementus, ir autorinė kūryba, jau šiek tiek nutolusi nuo liaudies dainos modelio (pvz., K. Aleknavičius, „Pasakos, pritikimai, weselos ir giesmės“, 1861; „Giesmių knyga arba Kantičkos. Motiejaus Valančiausio Žemaičių vyskupo perveizėta ir iš naujo atspausa“, apie 1860 m. [su publikuotomis A. Baranausko Artojų giesmėmis šventomis]; M. Brensztejn, J. Otrębski, „Dajny Litewskie zapisane przez A. Mickiewicza“, Varšuva, 1927 ir kt.). Autorinėje kūryboje atsirandant vis daugiau pasaulietinių motyvų, ji vis labiau tolo nuo giesmės kanono ir artėjo prie dainos.

Vidurinei grandžiai priklausančių tekstų autorystė paprastai aiški. Tai Maironio, A. Miškinio, B. Brazdžionio, Pr. Lemberto, K. Grigaitytės ir kt. kūriniai. Jiems būdinga išbaigta struktūra, jausmingumas, sklandus

rimavimas. Šių tekstų poetinė kalba reikšminga socialiniu skambesiu, tautinių idėjų kėlimu, stilistiniu įtaigumu.

Šiuolaikinei kūrybai atstovauja A. Baltakio, A. Dabulskio, M. Vainilaičio ir kt. tekstai. Jų pagrindu sukurtos melodijos, ir jie klausytojų paprastai nesunkiai identifikuojami.

Aspirations of creators in texts turned into songs (on the basis of MLLM funds)

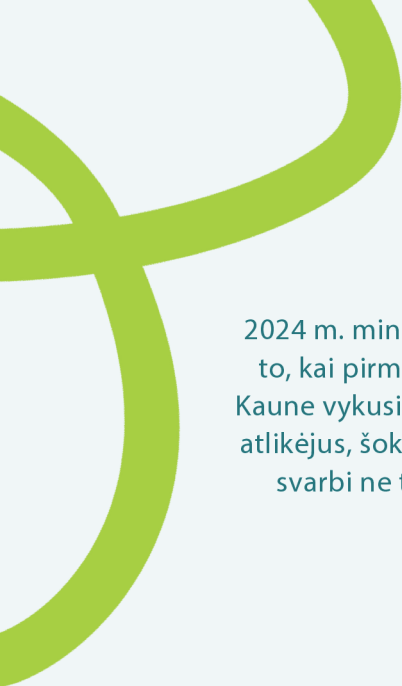
Dr. JONAS JONUŠAS
Maironis Museum of Lithuanian Literature

The nature of the poems turned into songs is very varied. Based on a review of the texts in the collections of the Maironis Museum of Lithuanian Literature, the following periodisation can be proposed. Some of them belong to the old literature, others to the middle period (interwar and post-war), and others belong to the contemporary literature. Old texts are often identified with folklore, and in many cases their authorship is unknown or disputed. The notions of poem, hymn or song vary in this case. Therefore, the generalising word “text” is used. Usually, each work is judged historically: in terms of time and place, wherever it was created, and having in mind all of the author’s creative work, which is linked to the psychology of the creator himself and his socio-cultural environment. In the case of old literature’s texts, the possibility of such an assessment is greatly reduced: the authors of the works are unknown and the time and place are often undefined. The genesis of such texts can be roughly determined by the social and cultural details they contain (e.g. K. Brzozowski, “Pieśni ludu nadniemańskiego z okolic Aleksoty” [with melodies], Poznan, 1844). In some cases, authorship is known or partially known. These include folklore written down by poets and writers, reworkings of folklore, various tracings using elements of folklore, and original works that are already somewhat removed from the folk song model (e.g., K. Aleknavičius, “Pasakos, pritikimai, weselos ir giesmės”, 1861;

“Giesmių knyga or Kantičkos. Motiejaus Valančiausio Žemaičių vyskupo perveizėta ir iš naujo atspausta”, circa 1860 [with the published “Artojų giesmėmis šventomis” by A. Baranauskas]; M. Brensztejn, J. Otręmbski, “Dajny Litewskie zapisane przez A. Mickiewicza”, Warsaw, 1927, etc.). As more and more secular motifs appeared in the author’s work, it moved further and further away from the canon of the hymn and closer to the song.

The authorship of texts in the middle period is usually clear. These are the texts by Maironis, A. Miškinis, B. Brazdžionis, Pr. Lembertas, K. Grigaitytė, etc. They are characterised by a complete structure, sensuality and smooth rhyme. The poetic language of these texts is significant in terms of its social sound, raising national ideas, and stylistic suggestiveness.

Contemporary works are represented by the texts of A. Baltakis, A. Dabulskis, M. Vainilaitis and others. They are the basis for melodies and are usually easily identifiable by listeners.

2024 m. minime svarbią sukaktį – praėjo 100 metų nuo to, kai pirmą kartą gausybės choristų balsai nuaidėjo Kaune vykusioje Dainų dienoje. Ši iki šiol kompozitorius, atlikėjus, šokėjus, dainų tekstų kūrėjus vienijanti šventė svarbi ne tik Lietuvai, bet ir visoms Baltijos šalims.

 Organizatorius /
Organiser

Maironio lietuvių literatūros muziejus /
Maironis Museum of Lithuanian Literature

 Partneriai /
Partners

**RAKSTNIECĪBAS
UN MŪZIKAS
MUZEJS**

Kaunas

moxy
HOTELS